

Mari-Liis Mikli

Asekantsler
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 07.08.2024 nr 13-4/4244
Meie 08.10.2024 nr 1-2/329-4

Riigi õigusabi tasude tõstmisest

Lugupeetud Mari-Liis Mikli

Eesti Advokatuur edastas 03.05.2024 kirjaga nr 1-2/329 Justiitsministeeriumile riigi õigusabi (edaspidi RÕA) osutamiseks eraldatud vahendite kasutamise aruande 2023. aasta kohta. 14.05.2024 kirjaga nr 1-2/329-1 esitasime ettepanekud 2024. ja 2025. aasta vahendite suuruse kohta koos ettepanekuga tõsta RÕA tasumäärasid kõikides RÕA liikides vähemalt 66 euron pooltunnis (käibemaksuta). Selline RÕA tasumäär oleks õiglane ja võimaldaks tuua RÕA süsteemi juurde uusi advokaate vastavalt CIVITTA Eesti AS poolt 31.05.2022 koostatud analüüsis „RÕA turu ülevaade ning RÕA advokaadi õigustatud tunnitasu analüüs” käsitletule. Alternatiivselt tegime ettepaneku tõsta RÕA tasumäärad koheselt kõikides RÕA liikides vähemalt 45 euron pooltunnis (käibemaksuta), kuna advokatuuri hinnangul on Justiitsministeeriumil selleks olemas piisavad vahendid.

Vastasite advokatuurile 07.08.2024 kirjaga, et võttes arvesse riigi majanduslikku olukorda ja eelarvedefitsiiti, puuduvad Justiitsministeeriumil täiendavad rahalised vahendid advokatuuri poolt väljapakutud viisidel RÕA tasude suurendamiseks. Teie vastusest saab advokatuur aru, et hetkel puuduvad vahendid RÕA tasumäära suurendamiseks kuni 66 euron pooltunnis (käibemaksuta). Teie kirjas ei ole aga esitatud põhjendusi selle kohta, miks ei ole võimalik tõsta tasusid vastavalt meie ettepanekule alternatiivselt väiksemas ulatuses, milleks Justiitsministeeriumil on vahendid advokatuuri hinnangul olemas. Selgitame seda ettepanekut veelkord.

RÕA osutamiseks ettenähtud riigieelarvelise eraldise ülejääk seisuga 31.12.2022 oli 80 113,47 eurot ning seisuga 31.12.2023 417 150,55 eurot. Olemasoleva eelarve raames ja samade tasumääradega lõpetame ka 2024. aasta umbes 195 000 euro suuruse või suurema ülejäägiga. See tähendab, et RÕA osutamiseks eraldatud riigieelarvelise eraldise jääk käesoleva aasta lõpuks peaks olema kokku 692 263 eurot. Sellest tulenevalt on advokatuur seisukohal, et Justiitsministeeriumil on olemas varalised vahendid RÕA tasumäärade väiksemahuliseks suurendamiseks olemasoleva jäägi arvelt (vt **Lisa 1** – RÕA tasude mõju eelarvele 08.10.2024).

Kui olete jätkuvalt seisukohal, et RÕA tasumäärade suurendamine ei ole mitte mingil määral võimalik, siis palume advokatuurile selgitada, milleks kasutatakse eelnimetatud RÕA osutamiseks eraldatud riigieelarvelise eraldise jääke. Kas eelnimetatud summad kanduvad edasi 2025. aastasse või on RÕA osutamisega seotud kulude katmiseks loodud reserv, kuhu

eelviidatud ülejäägid on kantud? Milline on 2025. aastal RÕA osutamiseks planeeritud riigieelarveline eraldis?

Selgitame veelkord, et meie hinnangul tingib tasumäärade tõstmata jätmine RÕA süsteemis tõenäoliselt lähematel aastatel väga tõsiseid probleeme. Aktiivselt RÕA-d osutavate advokaatide arv väheneb aeglaselt ja pöördumatult kuni hetkeni, mil RÕA tellimustele ei ole enam võimalik leida õigusabi osutajaid kas piisavalt kiiresti või üldse enam mitte. 2023. aasta algul toimunud RÕA tasumäärade tõus ei ole olnud piisav, et tuua kaasa süsteemi jätkusuutlikkust tagada advokaatide pealekasv. See saab tekkida juhul, kui praegu RÕA osutavad advokaadid koolitavad enda kõrvale välja vandeadvokaadi abisid, kuid kehtivad RÕA tasumäärad ei võimalda RÕA osutavatel vandeadvokaatidel tegeleda abide juhendamisega. Advokatuur on korduvalt oma kirjalikes ja suulistes pöördumistes (sh viimati 14.05.2024 kirjas nr 1-2/329-1) selgitanud, et RÕA osutamise eest makstav tasu **ei ole** advokaadi töötasu, vaid advokaadibüroole makstav tasu, millest tuleb kanda kõik büroo ettevõtlusega seotud kulud, sh kõik RÕA teenuse osutamisega seotud kulud (tööruumid, tehnilised vahendid, assistent, koolitused, transport jne) ning tasu palgana väljamaksmise korral ka maksud (sotsiaal-, tulujm tööjõumaksud). Arvutuslikult on töötasuna võimalik pärast kulude ja maksude maha arvestamist välja maksta alla 30% RÕA osutamise eest makstavast tasust. Seetõttu on vaja jätkuvalt suurendada RÕA eest makstavat tasu, et tuua väheselgi määral olukorrale leevendust, mis aitaks kaasa RÕA jätkusuutlikkusele, kvaliteedile ja regionaalselt ühtlasele kättesaadavusele.

Lisaks eelnevale jääb advokatuur seisukohale, et tuleb kaaluda ka teisi advokatuuri 14.05.2024 kirjas nr 1-2/329-1 esile toodud muudatusi, sh tõsta piirmäärad kahekordseks, suurendada sõiduki kasutamise kulude hüvitamiseks makstavat summat ja tasustada sõidule kulunud aeg kilomeetripõhiselt, kehtestada tasude summalise piirmäära asemel ajaline piirmäär ja kehtestada RÕA tasude ja hüvitatavate kulude indekseerimise põhimõte.

Palume Justiitsministeeriumil RÕA tasumäärade tõstmise taotlust põhjalikult kaaluda ja leida võimalused süsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks. Praegune RÕA süsteem toimib äärmiselt kulutõhusalt ja on korralduslikult optimaalne, kuid vajab lisarahastust. Rõhutame, et RÕA süsteemi toimimine ei ole vajalik mitte Eesti Advokatuuri toimimiseks, vaid selleks, et tagada Eesti inimeste põhiõiguste kaitse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Imbi Jürgen
Esimees

LISAD:

Lisa 1 – RÕA tasude mõju eelarvele 08.10.2024